

6.2.2008

NEUVOTTELUKUNNAN KOKOUS

Aika 6.2.2008 klo 12.00-14.35

Paikka Tieteiden talo, sali 404, Kirkkokatu 6, Helsinki

Läsnä:	Markku Lehto, puheenjohtaja	(x)	Jaana Hallamaa, varapuheenjohtaja	(x)
	Jäsenet:		Varajäsenet:	
	Jyrki Pinomaa	(x)	Mirva Sandelin	()
	Mardy Lindqvist	(x)	Markku Lehto	()
	Timo Keistinen	(x)	Harri Vertio	()
	Leena Niinistö	(x)	Kari-Pekka Martimo	()
	Pirkko Lahti	(x)	Sirpa Peura	()
	Helena Leino-Kilpi	()	Anna-Leena Brax	()
	Aira Pihlainen	(x)	Päivi Rautava	()
	Heikki Vuorela	(x)	Raimo Puustinen	()
	Jaana Kaleva-Kerola	(x)	Kari Eskola	(x)
	Irma Pahlman	()	Anna Mäki-Petäjä-Leinonen	()
	Anne Niemi	()	Irma Telivuo	()
	Raimo Sulkava	()	Minna Raivio	()
	Jyrki Jyrkämä	(x)	Helka Urponen	()
	Paavo Juvonen	(x)	Jaakko Heinimäki	()
	Hannakaisa Heikkinen	(x)	Håkan Nordman	()
	Ilkka Kantola	(x)	Anneli Kiljunen	()
	Erkki Virtanen	()	Kirsi Ojansuu	()
	Sirpa Asko-Seljavaara	(x)	Eero Akaan-Penttilä	()
	Heikki Ruskoaho, TUKIJA:n puheenjohtaja	()		
	Helena Kääriäinen, TUKIJA:n varapuheenjohtaja	(x)		
	Nina Lindqvist, osastosihteeri	(x)		
	Outi Konttinen, TUKIJA:n sihteeri	(x)		
	Ritva Halila, pääsihteeri	(x)		

1 Kokouksen avaus

ETENE:n puheenjohtaja Markku Lehto avasi kokouksen klo 12.05.

2 Edellisen kokouksen pöytäkirja

hyväksyttiin.

3 Ilmoitusasiat

- Mikko Virtanen Helsingin yliopistosta tahtoi seurata ETENE:n kokouksia syksyllä 2008 liittyen väitöskirjatutkimukseensa. Hän näkee ETENE:n hyvänä esimerkkinä moniammatillisesta kompleksisten asioiden tarkastelusta. Neuvottelukunta suhtautui ehdotukseen positiivisesti. Asiaan palataan syksyn kokouksissa.
- Tehy on lähestynyt ETENE:ä tarkoituksena järjestää seminaari terveydenhuollon etiikan opettajille. Pääsihteeri ja Tehyn ja SLL:n edustajat ovat suunnitelleet seminaaria, joka pidetään joko Tehyn tai Lääkäriliiton tiloissa Helsingissä 25.8. tai 28.8.2008. Pääsihteeri informoi neuvottelukuntaa lähemmin ohjelman valmistuttua. Seminaarin alkuun tulee lyhyt yhteenveto myös ETENE:n toiminnasta. Seminaarin tarkoitus on tuoda esiin ja myös luoda olemassa olevalla ajalla sekä opetusvoimavaroilla erilaisia malleja etiikan opetukseen.
- Oikeusministeriö on pyytänyt ETENE:ltä 22.2.2008 mennessä lausuntoa Oikeusministeriön työryhmämietinnöstä sikiön, alkion ja perimän suojasta (Työryhmämietintö 2007:18). Koska lausuntopyyntö oli tullut neuvottelukunnan kokousta edeltävänä päivänä, pääsihteeri ehdotti, että lausunto tehtäisiin pienessä ryhmässä. Ehdotettiin tähän työryhmään puheenjohtajien ja pääsihteerin lisäksi Helena Kääriäistä.
- Suomen lääkintäoikeuden ja etiikan seura järjestää vuosikokouksensa yhteydessä seminaarin 10.3.2008. Tästä ilmoitetaan tarkemmin neuvottelukunnan jäsenille sähköpostilla.
- Sosiaali- ja terveysministeriön terveysosasto sekä perhe- ja sosiaaliosasto muuttavat sosiaali- ja terveyspalveluosastoksi (STO) sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osastoksi (HTEO) 1.5.2008 lähtien. ETENE sijoittautunee sosiaali- ja terveyspalveluosaston ryhmään ”asiakkaat ja henkilöstö”.

4 ETENE:n seminaari 2007: yhteenveto

Pääsihteeri esitteli neuvottelukunnalle jakamansa yhteenvedon, jossa on huomioitu edellisessä kokouksessa keskustellut näkökulmat.

Seminaarin yhteenvedon luonnoksessa korostuu eettisenä kysymyksenä erityisesti terveyden epätasa-arvoinen jakautuminen. Terveyyteen liittyviä eroja havaitaan jo toisen asteen opiskelijoissa; ammattikoulutuksessa olevat tupakoivat enemmän ja käyttävät alkoholia eri tavalla ja enemmän kuin lukiolaiset. Kouluterveydenhuollon käyntien määrä on laskenut merkittävästi 1990- ja vielä 2000-luvuilla.

Terveyden eriarvoisuutta voi katsoa myös perusoikeuksien toteutumisen, lähinnä yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Kansalaiset eivät ole yhdenvertaisessa asemassa terveyden edistämisen tai ylläpitämisen suhteen. Voidaankin pohtia, onko eriarvoisuudessa komponentteja, joihin voitaisiin vaikuttaa.

Neuvottelukunnan jäseniä pyydettiin lähettämään pääsihteerille kommenttejaan.

5 Vanhusraportti

Pääsihteeri on lähettänyt ETENE:lle vanhustyöryhmän muokkaaman raportin. Neuvottelukunta näki raportin jo hyvänä kokonaisuutena. Neuvottelukunnan mielestä

vanhusten hoitoa käsittelevä raportti on ETENE:n ydintehtävää. Neuvottelukunta teki työryhmälle vielä joitain lisäehdotuksia:

- ETENE toivoi, että neuvottelukunnan kannanotot tulisivat enemmän esiin teesseissä, joita työryhmä on koonnut erillisiin laatikoihin. Nämä laatikot toivottiin otettavan raportin alkuun.
- Ehdotettiin, että neuvottelukunta ”äänestäisi” sähköpostilla 7-10 tärkeintä teesiä, joista muodostuisi ETENE:n kannanotto.
- Työryhmä katsoi kuolemaan liittyvät kysymykset keskeiseksi ja vaikeasti käsiteltäväksi teemaksi. Siksi työryhmä oli sijoittanut elämän loppuun liittyvät kysymykset raportin alkuosaan. Samoin työryhmä käsitteli useita käytännön ongelmia ensin, ja viimeksi käsitteli hoidon kokonaisuutta. Neuvottelukunta ehdotti päinvastaista järjestystä. Työryhmä käy vielä läpi erilaisia vaihtoehtoja.
- Toivottiin DNR-termin selventämistä tekstissä. Todettiin että DNR vain yksi konkreettinen ja suppea osa elämän loppuajan päätöksistä. Kaikki muut päätökset, mm. nesteytys, antibiootti, intubaatio, erilaiset muut hoitotoimenpiteet, edellyttävät erillistä harkintaa.
- Keskusteltiin myös monilääkityksestä ja neuvottelukunnan kannasta siihen. Neuvottelukunta katsoi, että monen lääkkeen käyttö harkiten ja viisaasti voi lisätä vanhuksen hyvinvointia, sattumanvaraisesti ja koordinoimattomasti monilääkitys voi aiheuttaa vakavia haittoja, lisää tapaturmia ja voi lisätä myös kuolleisuutta. Psykyen lääkkeiden käyttöön liittyvät pulmat ovat myös ongelma; katsottiin kuitenkin, että psykyen lääkkeitä pitäisi käyttää vain oireiden ja sairauden hoitoon, ei yleiseen rauhoittamiseen ja hoitohenkilökunnan resurssipulan korvaamiseen.
- Yhdistetään kappale ”Muita pulmia” kokonaisvaltaista hoitoa käsittelevään kappaleeseen. Tätä myös selkiytetään esimerkiksi vanhusten depression tunnistamiseen ja hoitoon liittyvissä asioissa.
- Omaisten asema ja omaishoitajan asema on nykyisin ongelmallinen ja omaisiaan hoitavat ovat eriarvoisessa asemassa eri puolilla maata. Omaishoidon merkitys tulee korostumaan tulevaisuudessa. Tämä tuodaan esiin raportissa.
- Lisäksi ehdotettiin stilistisiä korjauksia, tekstin tiivistämistä ja termien selkeytyksiä. Raportista poistetaan myös turha toisto. Jaana Hallamaa lupasi tarkistaa tekstin.
- Raportissa toivottiin otettavaksi esiin myös turvallisuus.
- Neuvottelukunta keskusteli raportin yhteydessä hoidon eettisyydestä ja sen seurannasta. Raportin toivottiin lisäävän vanhusten kanssa toimivien eettisestä herkkyyttä. ETENE haluaa raporttinsa kautta painottaa, että vanhustenhuollon eettisten kysymysten jatkuva seuranta ja pohdinta on itsessään eettistä.

6 Kansallinen terveyden edistämisen toimintaohjelma

Ohjelmajohtaja Maija Perho Sosiaali- ja terveysministeriöstä esitteli kansallista terveyden edistämisen toimintaohjelmaa, joka hyväksyttiin osana valtion strategia-asiakirjaa 5.12.2007. Toimintaohjelman tavoitteena on väestön terveydentilan parantuminen ja terveyserojen parantuminen. Jos väestön terveydentilaa saadaan parem-

maksi, myös sairauksista johtuvat terveydenhuollon kustannukset voivat laskea. Tullevaisuudessa uhkana ovat väestön ikääntyminen, heikkenevä huoltosuhte ja työvoimapula. Eri keinoin pitäisi päästä työllisyysasteen nostoon, esimerkiksi vaikuttamalla lasten kasvamiseen terveiksi aikuisiksi ja myöhentämällä eläköitymisikää. Ohjelman tehtävänä on sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelujen vahvistaminen sekä terveyden edistämisen saaminen kaikkeen yhteiskunnan toimintaan yli hallintosektorirajojen. Tässä tarvitaan uusia työmuotoja, mm. yhteistyöllä järjestöjen kanssa. Ohjelmassa pyritään myös vahvistamaan terveyden edistämiseen tähtäävää toimintaa mm. uudessa terveydenhuoltolaissa sekä kunta- ja palvelurakennemuutostuksessa. Painopisteitä ovat kansansairauksien ja ylipainon ehkäisy ja vähentäminen sekä tupakoinnin ja päihdeiden käytön vähentäminen. Pohdittavana on vielä ennaltaehkäisevä työn ja varhainen puuttumisen priorisointi ja sen resursointi.

Terveysohjelmassa ei käynnistetä uusia hankkeita vaan kootaan olemassa olevat keinot, ja hyviä ja toimivia käytäntöjä pyritään ottamaan mahdollisimman laajaan käyttöön. Tarkoituksena on myös vahvistaa terveydenhuollon ammattihenkilöiden osaamista mm. perus-, jatko- ja täydennyskoulutuksen avulla. Vastuu terveyden edistämisestä kunnassa on nostettu tässä toimintaohjelmassa kunnan virkamies- ja luottamushenkilöjohdolle. Terveyden edistäminen pitäisi ottaa osaksi kuntastrategiaa ja huomioon mm. kaavoituksessa, liikuntatoimessa ja liikennesuunnittelussa, ja kokonaisuutta on katsottava laajasti. Päätösten ja toimintojen vaikutusta mm. mielihyvään tai elämänlaatuun pitäisi pystyä arvioimaan. Ohjelmassa on n. 80 toimenpide-ehdotusta. Sosiaali- ja terveydenhuollon sektorilla halutaan painottaa neuvola- ja perhekeskustyön sekä päivähoidon, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ja varusmiesten terveydenhuollon merkitystä. Työterveyshuolto on nykyisellään järjestetty varsin hyvin, mutta työttömien terveydenhuoltoa pitäisi parantaa. Työelämän haasteena on mielen-terveys. Ikäihmisten palveluihin toivotaan osallistuvia ja liikunnallisia toimintamuotoja, ja maahanmuuttajia varten monikulttuurista osaamista. Toiminnassa painotetaan puheeksi ottamista ja vuorovaikutustaitoja.

7 Sosiaali- ja terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta

Huoltajasäätiö on tehnyt 21.11.2007 sosiaali- ja terveysministeriölle esityksen eettisen neuvottelukunnan perustamisesta. Huoltajasäätiö katsoo, että suurten muutosten keskellä on pidettävä selkeästi näkyvissä sosiaalialan eettistä perustaa ja huolehdittava sen kestävydestä. Laajan ja monialaisen toimintakentän tueksi tarvitaan valtakunnallista elintä, jossa alan moraalisia ja eettisiä kysymyksiä voidaan käsitellä mahdollisimman monipuolisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on keskusteltu asiasta ja pohdittu vaihtoehtoa, että ETENE:n toimialaa muutettaisiin niin, että ministeriössä toimisi sosiaali- ja terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta. Neuvottelukunnalla voisi olla jaostoja jotka taas valmistelisivat oman alueensa asioita neuvottelukunnalle ja yhteisissä asioissa toimisivat yhteistyössä keskenään.

Perhe- ja sosiaaliosasto on ollut asiassa yhteydessä ETENE:n pääsihteerin ja pyytänyt tähän ETENE:n mielipidettä. Keskustelussa todettiin, että terveydenhuollon kaikista eettisesti haastavimmat kysymykset liittyvät tiiviisti kysymyksiin, missä sosiaali- ja terveydenhuoltosektorin on tehtävä joka tapauksessa tiivistä yhteistyötä. Tällaisia ovat erityisesti vanhusten, mielenterveyspotilaiden, päihdeongelmaisten sekä

vammaisten terveydenhuollon ja sosiaalihuollon kysymykset. Pääsihteeri välittää neuvottelukunnan näkemyksen perhe- ja sosiaaliosastolle.

8 TUKIJA

TUKIJA:ssa asiat sujuvat hyvin.

9 Muut asiat

Ei muita asioita

10 Kokouksen päätös

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14.35.

Neuvottelukunnan puolesta

Markku Lehto
ETENE:n puheenjohtaja

Ritva Halila
ETENE:n pääsihteeri